

ROMÂNIA LITERARĂ

APARE ODATA PE LUNA

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ:

D. Doctor C. Chabudeanu

PARTEA LITERARĂ:

D. Corneliu V. Botez

SUMARUL:

„Generația Viitoare“ (inștiințare)	Redacția.
Antonia (poezie)	de Corneliu Botez.
La Bacalaureat (nuvelă)	Rutiliu.
Cine știe (poezie)	„ I. Păun.
Dragă mele (poezie)	„ „
Dascălul	„ Frate de dincolo.
De două ori doliu	„ Lord Byron.
Ochiul lui Gambeta	„ Maria Chabudénu.
Mihail Eminescu	„ Oswald Neuschotz.
Rime la un amic (poezie)	„ Veronica Micle.
Cu tramvaiul (urmare)	„ D. Constantinescu.
Mihail Eminescu	„ Dr. Chrisocefale.
Patima Aurului	„ Const. Crișan.
Afacerea Bustului	„ Direcțiunea.

BUCUREȘCI

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

51, Strada Sfinților, 51.

Comitetul Societății „România Literară“

Președinte de onoare VASILE ALECSANDRI
Președinte de onoare Dr. C. CHABUDEANU
Președinte VICTOR C. RADOVICI
Director ED. M. ADAMSKI

„ROMÂNIA LITERARĂ“

încunoscinițează

APARIȚIA

„GENERATIEI VIITOARE“

sub auspiciile unui comitet întocmit din studenți ai diferitelor facultăți de la Universitatea din București, care apariție se va face luna viitoare, Octombrie, și se aduce la cunoștința tuturor Membrilor Colaboratori această translație, ca să se grăbească la timp cu trimiterea manuscriselor, care vor umple primul număr al „Generației Viitoare“.

Manuscrisele trimise spre publicare
și respinse se ard.

ROMÂNIA LITERARĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

Revista „Generația viitoare“

(Inșciințare).

În vălmășeala așa dișelor școli literare, sau mai clar calamități și eresuri literare, o mână de tineri vi se înfașosează, îmbătăta de gloria martirului-geniu, poetului mort Eminescu, încălđita și luminată de puternicile raze care ni le trimite de dincolo de mormânt. Ei intră cu peptul deschis în crâncena luptă care se pregătesce pe tărîmul literar, grupați în jurul unui noș stindard, promontoriul ideilor noi, încredințat nouă de ingropatul geniu **de ieri**, pavăza noastră, inima noastră.

Ei, fruntașul adevăratei direcțiunei noi, artistul desăvirșit, întroducătorul în artă a esențialului său element: **vieața**, ne învață cu durerosul său grai, că dusu-i pe vecie, farmecul vorbelor goale și seci îngrămălite în nenumărate pagini care constituie nenumărate bracuri, luptând pentru desvcluirea miserului de rind într'un culor șters trist și banal, întocmiud atita, tot apanagiul literaturii noastre, putredă, săracă și năpăstuită, condusă de polișinel și paete literare, lipsită de estetică și simț.

Ne-am săturat de hemeziri la lămă, de filosofia vulgară a acelor care judeca lucrul nu după calitate, ci după cantitatea lui.

Ne-om oțeri în focul războiului literar în care ne-om încera și de apururi ne va ocroti icoana palidă și măreața a nemuritorului bard, care ne-a pus în mână steagul său desfășurat, steagul măririi literaturii noastre în viitor.

O! dacă i-ați pus pânza pe obraz și dacă ați acoperit cu lut țerina lui cea sfântă, ați rupt pânza de pe obrazul sbircit și desfigurat al spectrului literaturii de azi.

Eminescu! El este idolul. El este împărășania noastră!

Direcția nouă a început și în curând va începe și trezirea idealurilor și nazuințelor noastre curate și frumoase, producându-și în clipă efectul ei.

„**România Literară**“ ca societate și revistă încetează, succedându-i un nou organ, purtând titlul cel mai nimerit „**Generația viitoare**“.

Să nu ne mai intereseze trecutul, de ore-ce cum a șiș bardul: **căci morți sunt cei muriți.**

Sprîjin de pretutindeni vom întâmpina și mulți râvni-vor stindardul cu care se va fali „**Generația viitoare**“, dușmanca pe toata linia a formelor vechi, ideilor vechi, oamenilor vechi.

Ne facem o datorie de a nemosecița pe toți D-nii abonați că trec de fapt ca abonați ai noii reviste și D-nii președinți cu toate drepturile și titlurile neviolabile.

Sfîrșind, mai adaogam: azi suntem o mână de tineri ilusioniști, mâine?

Măine vom fi o oaste întregă, căci mâine suntem noi... noi, **Generația viitoare.**

Redacțiunea.

ANTONIA

Sprincenele ei late, la mijloc se îmbină;
 Ca spuma mării-i fata cea rumenă și plină.
 Rosalbiu, svelții umeri sculptați sunt din argint,
 Pe ei, mantie cade, de pîn' pîn' la pămînt,
 Ca fildeșul par dinții mărunți și albi în stol,
 O mîndră salbă poartă pe gâtul ei cel gol.
 Înnoată în lumină trandafiria față
 Și 'n largile orbite, doi ochi plini de viață
 Ca cugetarea unui risipitor de oști;
 Iar virginalul zimbet să n'ajungă să-l cunosci,
 Și fragedul ei suflet respiră și se scaldă
 În marea inocenței cea limpede și caldă,
 Cum picături de rouă ud' florile de criu,
 O 'mbac visuri mîndre în mare de senin.
 Cosița-i se mlădie, ca undocată de trestii,
 Din Frosinon îi fata, podoaba țerii-acestii.

Mulți o 'ndrăgesc, dar cine se 'ncumetă să-i spue?
 Sfiala îi înmoae, când dragostea-i birue,
 Și mulți, ea la icoană, i-ar cade la genunchi,
 De 'nvăpăcerea care îi mistue 'n rărunchi,
 Dar dintre toți, Francisco i 'ntreze, crud îl arde
 Jaratecul, ce sfarmă a peptului său coarde,
 Și-o 'nvrednicea flăcăul cel chipes și frumos,
 C'un suflet, ea și ochii, de-odădată și furtunos.

În bucle-î cad pe umeri, mărețele lui plete,
 O umbr' alintătoare de umbra dragei fete,
 Care-și ardea și ochii, stropea perina moale
 Cu lacrima iscată din lungi genele sale.

«Francisco, unde umbli, ieșit parcă din minți,
 «Uituc de fericire, pierdut de suferinți?»
 «Ci 'n van se mai framintă, suspină peptul tău
 «Ca unda plîngătoare ce sare din părău.
 «Și 'n van cutreerî munții... de ce nu mă 'nțelegi?»
 «De cât cu truda goală, cu ce-o să te alegi?»
 Ci merge el, o clipă nepregetând din cale,
 Și peptii tari se umflă de-un lung oftat de jale,
 El se aruncă sprinten pe căi de lună ninse,
 Pe *urma Ei*, se perde în zările aprinse.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*De trei zile și trei nopți
 Patima 'l muncesce tare,
 I-o găsi leac și scăpare
 Pute mîna sfintei morți.*

Pe muntele San-Giovani, ca un muritor se sînge,
 Soarele, ce 'ncremenisă dulce 'ntr'un baltac de sînge,
 Dinda-și duhu'n asfințire... Noptea curge răpitoare,
 Agățată 'n bolți albastre, luna 'n spaț tremurătoare
 Vars'a ei lumină blondă, în pârăe de argint,
 Vestmîntând în zale-aprinsă câmpii albaștrii, codru sfînt.
 Văile 'n coloruri șterse, liniștit s'afund vederii,
 Colo'n de-aur praf cernute ies din umbra sfînt' a serii,
 Iar din piscuri până 'n coaste, ca de-a lungul unei mante,
 Fluide și sclipitoare riuri curg de diamante.
 Umedî, somnoroși luceferi străjuesc în dom albastru,
 Ici și colo se desprînde și mai cade câte-un astru.
 Drumuri de zăpezi scîntee ca albeta cea de scînduri,
 Poezia predomnesec firea cea pierdută 'n gânduri,
 Numai 'n umbră și lumina peste ape 'mpreună,
 În adînci, lunateci visuri și fecicîi eufundată.

Farmec și melancolie, straturî, straturî, cum s'adună,
 Trece -Antonia cu fruntea dreptă strălucind în *Lună*,
 Mîngăind rumena-î față, mîna cea de marmur' fină,
 Umerii cei goî sărută, intră 'n ochii de lumină.
 Ea suridătoare calcă și-o ajunge-atunci pe loc
El, ce lacom o mistuc uitătura lui de foc!
 «O! te ador, te ador și nime nu te-o mai spera pe tine
 «A 'ncăputu-mî-ai acuma, esci a mea, *a mea, în floc.*»

«Francisco». Ea îngăună și-apasă 'ngălbenindă,
 La peptul ce svăcnesece, o mână tremurîndă,
 Cî el orbit cu totul de frumuseța care
 Li sta 'nainte gingaș, — fantasmă 'ncântătoare
 Din basmurî întrupată — de talic o 'nhață,
 Copilei slabe, blinde, palori îi cad pe față,
 Și pleoapa 'n jos îi cade pe ochi ca de jaratec.
 Duiosu-î glas se perde de vale, singuratec...
 Să isbîndească gata-î demonul cu ochi rei
 Să-î pângărească fața și curățica ei. . .
 Iar Luna, sperioasă, animă flori în plete-î,..
 Cînd iată se desprinde din zări și tatăl fetei,
 Din răsputeri alcargă și tot alcargă tatăl,
 Fug văile 'nainte-î, tot mai aproape iată-l.
 Atunci prigonitorul o 'mploră «fii a mea»
 Ferbinte-î strînge mîna în suferința sa. —
 Dar ea-î dice cu vocea de friguri scuturată:
 „*A tu? măl bine-a morții. A tu? O! Nicî-o-dată!*”

Cad munții peste dînsul și spînzură 'n abis,
 Nebun, el isbucnesc în hohote de ris,
 Privirile 'neruntate staū, lacom, că să soarbă
 Și cerul și pămîntul în noaptea lor cea oarbă...
 Iar firea se răstoarnă, gemînd se 'nvălmășesece,
 Și fața lunei, ciuntă, în hău călătoresec;
 Comoara de luecferi se risipesece 'n zare;
 Li ține aușul în vijelie tare,

Și fruntea lui îngheață și-un cuget îl frământă :
 „Pumnarul“ Iute-l scoate, în față de-l împlântă
 Cu uriașă forță, nenumărate ori,
 Stropită-î iarba verde cu pete mari de sînge
 Din corpul mindrei fete, cel alb, ca de ninsori,
 Iar Luna 'nflorată, lumina sa o frînge.
 De jale freamăt dulce, lin se perdu prin crâng,
 Iar apele din matcă sar tulbure și plâng. —

Apoi pumnarul sfarmă, ca un nebun rîdînd,
 Pe sîngerății umeri, pe moartă sărutînd,
 Nefericitul tată, cu greū din mîna-î scoasă
 Cum o slutise moartea, copila lui frumoasă.

O! ce-ai făcut? întrebă părintele 'ngrozit
 În prada nebuniei pe cel care-a cădūt...
O! ce-ai făcut? simtitul repetă, cât se pare,
 — Și fața lui suride — Ciudată întrebare...
 Apoi sălbatec țîce c'un glas perdut, adînc:
Vream inima a-î scoate și 'n urmă s'o mînuie.

CORNELIU BOTEZ.

La Bacalaureat

Și aci, iar o serie de milogiri, de lingușiri, de doveđi de recunoștință și adâncă umilire pentru un răvaș de recomandatic la examenul de Bacalaureat. Ce mizeric!!!

Majoritatea candidaților era căptușită cu aceste bilete și nu unu era care să se recomande: »Lasă-i, nene, eă am toată Comisiunea în buzunarul meă!«

Iată ce va să țieă Examenel!!!... unde vii să'ți arăți meritu... și școala, locul menit să însufle în studenți simțul demnității, îi constrânge a recurge la acte de lingușiri, de umilințe, lucruri faimoase care-ți deschide calea în Societate.

Se înserase. Servitorii, cari erau în curent cu cele ce se petreceau în cancelarie, anunțaseră că la orele 9 scara se va da rezultatul. Toți candidații se plimau nelinisiți prin sala cea lungă și întunecoasă. Intunerecul se întindea din ce în ce mai mult. Luna, ca o bareă de aur, plutea pe câți-va nourași albi, răti-citori. Lumea ușurată de căldura din timpul zilei, eșia din toate unghiurile și mișuia pe străzi, respirând aerul răcoritor al sărei. Toată lumea e veselă. Rânduri, rânduri de oameni defilau pe trotoare înaintea cavalierilor de bonton, o speță de oameni eșiți ca din cutie, mănuași, gulerați, spoiți, pudrați, parfumați, cari au meseria de a se răzima de zidurile caselor din străzile principale, aruncând priviri scarbăde de dragoste, saă cuvinte sece, — după dăuși pline de spirit — trecătorilor saă trecătoarelor.

În reu hal am mai ajuns! Iată cum pricepem civilizațiunea! Și din nefericire îștea conduc destiucle țercii!... Avem în noi un obicei nenorocit: înțelegem toate anapoda. În loc să primim tot ce-i bun de la străini, noi adoptăm cu o ospitalitate uimitoare tot ce e mai vicios la dânsii. Ne credem grozavi, ne credem civilizați, când putem și noi să imităm apucăturile flusturateice și nemernice a acelora din Paris, cari acolo formează clasa cea mai depravată, mai putredă. În loc a păstra aceea castitate rămasă din strămoși, primim cu o plăcere bestială orgiile Parisului, în loc de a vedea în femeile ce umblă pe străzi, pe acele vechi femei romane pline de virtute și castitate, din nenorocire, ați vedem femeile perdând ori ce simț de rușine, rîdându-ți cu obraznicie, transformând ulițele orașelor într'un fel de lupanare... și asta-i civilizație!... În loc să mai păstrăm în noi acel simț de mândrie întemeiat pe virtuțile ce le posedăm, suntem mândrii și noi... dar vai! pe ce? Pe frumoasele haine ce le avem, pe jobenu, pe mânușile și pe mus'afu noastră... În loc să fim pătruși de ideea civilizațiuncii, în noi totul este o spoială. Spoială în guvernament, spoială în administrație, spoială în justiție, spoială în armată, spoială în idei, spoială în școală. Bărbații noștri cari își dau atâtea ifose pe stradă, cât de bine sunt zugrăviți de poetul nostru:

*La Paris, în lupănare de c'nisme și de lene,
Cu femeile-i perdute și 'n orgiele-i obscene,
Acolo v'ați pus averea, tinerețile la stos.
Ce a scos din voi Apusul, când nimic nu e de scos?
Ne-ați venit apoi, drept minte, o sticlută de pomadă,
Cu monoclu'n ochi, drept armă bețigor de promenadă.
Veștejiți fără de vreme, dar cu creeri de copil,
Drept sciinț arînd în minte vre un vals din Bal-Mabil,
Iar în schimb cu-averea toată v'r'un papuc de curtezană...
O! te-admir, progenitură, de origină română!*

Cât erau strădile de lungi erau pline de oameni. Parveniții mergînd fuduî, neuitându-se măcar la aceia cu cari până mai erî trăiseră; nemernici împopoțonați, îmbrîncind cu nerușinare, cu dispreț pe acei cari nu li se păreau că's bine îmbrăcați, cocote ce aruncau priviri obraznice unor tineri desmetici, toți rideau, erau veselii...

Printre dinșii mergea și Zineu voios îndreptându-se spre Facultate. Cu vioiciune se urcă pe treptele de piatră ale școlii, în două minute e sus. Aci toți candidații stau grămadă la ușa cancelariei. Câte unu, unu, din membrii comisiunii examinătoare sosesc. Toți studenții îi salută, fie-care înclinându-se cu un grad mai mult sau mai puțin profund, după cum le permite șira spinărei și demnitatea lor. În fine membrii s'au întrunit cu toții. Studenții își freacă mâinile. Resultatul trebuie să se dea în curând.

În vasta sală e o tăcere solemnă în o lumină slabă, confusă. În mijlocul umbrelor sinistre zugrăvite pe pereții cenușii, grupa studenților pare ca o grupă de umbre criminale, cari stau pironite așteptând condamnarea sau achitarea.

Nepăsător sau nerăbdător, bogat sau sărac, silitor ori trândav, fie-care student stă, cu inima palpitândă, ținându-și respirația, *cu ochii ațintii la gura bătrânului rector*, așteptându-și fie-care verdictu. Și în acel spațiu tăcut, plin de umbre, de întuneric, lumina roșiatică a muclei de lumânare ținut de un servitor, dă acestui moment mai multă severitate. Cu un glas răgușit, rectoru începe a citi lista. Toți ascultă cu religiozitate. La fie-care nume pronunțat de rector se aude o exclamație de bucurie sau de deseperare, un chiot de fericire sau un blestem. Înainte citește rectoru. Ajunge la litera T... U... V..., inima lui Zineu bate tare. Dar Doamne! este oare o nălucire? Oare aude de emoțiune l'a înșelat?... În tăcerea ce domnea în sală, Zineu auzise numele scut cel de pe urmă pe listă și ca rezultat „*respins*“. O roșeață îi acoperă fața. Inima îi se strânge. Nu. Nu se poate. E o greșeală. L'a înșelat aude. Întreabă pe vecinu seu, un student. Acesta nici că'l aude, vesel de isbânda sa. Vede fețe ridende, nepăsătoare, aude un uruit produs de năvala studenților pe scări; »Domnule rector! domnule rector! vă rog sunt admis sau respins?» întreabă zăpăcit Zineu pe rector, dând cu violență la o parte pe studenții ce se îmbuldeau în juru rectorului și cari, din instinctu lor de lingușire, strigau: »Trăiască domnu rector!«

— Ce n'auzi bine, băcte? altă dată să 'ți întinzi mai bine urechile, acu du-te de întreabă pe domnu secretar, fu respunsul rectorului.

Zineu aleargă în cancelarie. Ametit cade pe un fotoliu.

— Domnule... domnule... se adresă secretarului.

Acesta cu un ton disprețuitor îi spune:

— Da bine, domnule, unde ești aci? Scolă-te în picioare și spune-mi ce vrei?

— Rezultatu meu... vă rog... mă chiamă Zincu... admis ori respins?... bălbăe Zincu.

— Da ce-ți sunt sluga dumitale, să stai să-ți spun rezultatu? trebuia să ascuți, îi răspunde rece secretaru, care pentru alt student al cărui părinți erau mai cunoscuți, era în stare să răscolească toată arhiva Facultăței.

— Te rog... abia mai putu bolborosi Zincu.

Secretaru se înduplecă. Scoase lista. Căută.

— Domnule, ești *respins*, la anu cată de învață mai bine, dișe cu flegmă secretaru, încuică lista la loc, își luă pălăria și plecă.

Rezământu-se de părete, Zincu abia putu coborî scările. Aerul răcoritor de afară îl mai învioră și 'l făcu mai atent asupra lucrurilor din jurul seü. Chipuri riđende, vesele, fără de grije se plimbaü în juru-i. Glume, risete, hohote scotea lumea dimprejuru seü. Și dînsu, singurul măhnit în mijlocul unei lumi atât de vesele. Dar pentru D-zeü! el singur mai blestemat de cât toți? Își ridică ochii către locuința bănuită a *aceluiia* către care își îndreptase de atîtea ori ruģele sale pentru ajutor, pentru a întreba: «Ast-fel, Doamne, m'ai ajutat?» Vede un cer senin și vesel, ca un raï de fericire semănat de stele zămbitoare, o lună rîzătoare ce părea că se uită ironic la dînsu. Nu, nu putea să mai stea în mijlocul unui cerc, într'o lume atât de veselă... mergea înainte. Hohotele, risetele îl urmăreaü. I se părea că toată lumea și-a așîntit privirea asupra lui, că toți riđ, și fac chef numai de nenorocirea lui. Sărmanu Zincu! Cum ar fi dorit el o vijelic în acest moment, selbatică care să nimicească totul de pe suprafața pămîntului; o lume cu oameni măhniți, sdrobiți ca și dânsu...

Unde sunt visurile ce căpătaseră viață în închipuirea lui? ... Nimic din toate. L'aü respins. Ce să înceapă? Cine 'l va primi? Ce știință oare posedă el spre a întreprinde ceva în lupta asta mare pentru existență? Nimic, nimic, nimic. Totul era șterp ce a învățat în liceü, totul fără de folos, totul o spoială. Ce va începe? Către cine să se adreseze? Cine 'l va întrebuința în lumea asta

mare... pe dânsu, fără cunoștințe practice, pe când sînt alți scriitori și muritori de foame? Ce mizerie! Ce trebuia dânsu să învețe liceul, să 'și pearză toată tinereta, apliceat pe cărți, căutând, resfoind prin ele?... Șapte ani de zile! și fără vre-un folos! măi bine învăța o meserie, în 2—3 ani de zile putea să 'și câștige hrana. O voi făcători de legi, care vă mândriți că îngrijați de toate, blestemați fiți!... faceți școlii, în cari se perd șapte ani de zile fără să se învețe ceva, făceți ani măi puțin... dar voi, păcătoșilor, faceți școlii numai pentru cei bogați căror nu le pasă de trândăvesc un an măi mult sau măi puțin; iar pe cei săraci îi lăsați uitărei!...

Un fior îl sgudui. Amintindu-și de suferințele părinților, îi trecu prin minte cuvîntu «*mamă*». Ca sub influența unui curent electric își lovi cu disperare fruntea. «Dar ce voi spune nefericitei nume?» O mamă, mamă, sunt respins! Respins de la o viață măi liberă, împins cu tine în mizerie, în dureri!... Oh, măi bine moartea acum să vie să mă ia de aci și mama să n'auză eșind din gura mea cuvîntul, ce pentru ea ar fi un blestem, *respins*.... De m'ar găsi mort, rece... dar ce zic?... Și mama ce va face aci singură fără de ajutor, fără de mine?... O mamă, dragă mamă, tu să'mi trăcești!... Blestem asupra acelor cari m'a'au respins! la sãnu'ți, dragă mamă, voi fi admis....

Blestem cadă asupra voastră, voui, cari judecați cu părtinire!... Blestem asupra acelor suflete mișcelești pătrunse de atâta mărșăvie ce nu dau dreptul fie-căruî, ocrotind pe unii, persecutând pe alții!....

Spulberați școlile, în care nu se învață de cât ticăloșii, cari nu folosesc la nimic, cari servă numai ca un lux, clădit din sudorea săracului spre a-l nenoroci!....

Priviți!... Acolo, acel cortegiu simplu ce coboară cea vale spre cîmîtir... Se duce o ființă amărâtă, care și-a perdut tinereta, care putea să serve cu vremea măi mult patriei sale, de cât alți nimerici ce sunt azi tari și mari,... e *Alexandru Zineu* ce merge să putrezească pentru un păcătos l'examen de Bacalaureat.

Rutilius.

CINE ȘTIE.....

Și pribeagă ca și mine, peste plaiuri, Luna trece,
 Tremurând prin frunte moarte, vesnic palidă și rece,
 Iar din suza ei văpaș, se desface unde-argintii,
 Luminând singuritatea și căzările pustii.

Rătăcită 'n cîmp de stete, din adîncu-albastreț sără,
 Ea, ca 'n somn, imi redăptăptă, durecoasele-mă vădări,
 Și stingher prin lumea stinsă a duioaselor poezii,
 Mă întreb, perdut pe gânduri: ce mai faci și unde ești?
 Poate — un vînt de 'nstrăinare peste inima ta bate
 Și-aî uitat trecutul nostru, dulcea lui singuritate,
 Poate 'n nopțile albastre, veselă aștepti să-ți vie,
 Vre un făt din lumea mare

Altfel viața fi-î pustie....

Cînd pribeagă, ca și mine, peste plaiuri, Luna trece,
 Tremurând prin frunte moarte, vesnic palidă și rece,
 Și cînd trist, din umbra dulce a duioaselor poezii,
 Mă întreb, perdut pe gânduri: ce mai faci și unde ești?

I. PĂUN.

DRAGEI MELE.

*Alese-mi când treci,
In cale-mi, dragu meu,
Din nopti adînci și reci,
Răsare-a jelei stea.*

*Și cât îmi pare rău
Străină când te-arăți,
Că parcă nu-s tot eu,
Acel din alte dăți.*

*Uitarea te-a 'mpetrît,
In cât ați nu mai știu,
C'amorul ne-a robît
C'a basmul pe copil.*

*Și cum îmi pare rău,
Străină când te-arăți,
Că parcă nu-s tot eu,
Acel din alte dăți.*

I. PĂUN.

DASCĂLUL

Într-o țară de pășuni
Toți tălharii pot mănânci.

Imprejurările fac pe om mare. Cine, mânia lui D-zeu, știe în ce timpuri de mare secetă de dascăli, a ajuns și el a propovădui lumina de la 'nălțimea catedrei. Dar și norocul bate pe om. Are noroc! are și pace. Și el se văzu, că a avut mai mult noroc de cât minte, căci alt-cum cine ar putea crede, că Dumitru al nostru ieșit dobă de dogme, din seminar, să ajungă a explica tabla lui Pitagora. Nu! el a urmat unei voci înalte, divine pot zice, și astăzi... e vechiu dascăl și muncit de aceeași gamă.

Cu fruntea ridicată, cu bastonul în mână, bate în fie-care zi drumul de la locașul său, până la templul Minervei. Înainte de plecare, *spre mă mare siguranță*, mai *recitește* odată accia, ce are să explice discipolilor lui.

Și e tot aceeași materie; aceeași neschimbată și neschimbătoare bătae de cap, cu care să obișnuiește de 19 ani. E strict și imparțial cu unii, cu alții mai bun, după cum să zice, cari pricep *matima* lui. Ajuns acasă, mănâncă, bea bine, uitând cu totul pe Pitagora; dar mintea îi strebate prin negura de vreme, și revoacă în tidvă fatalele timpuri, pe când era seminarist, când buricul îi era lipit de spinare, din cauza lihnirei și golului, ce umpleau stomachul său.

E mulțumit a zice un „*fuit*” și a scăpat de această neagră ideie. Presentul, gândește el, nu este tatăl viitorului și fiul trecu-

tului? Cine poate stă în potriva acestui adevăr, care așa e de temeinic, cum ar zice Pitagora că $2+2=4$

Își ia cafeaua. Citește ziare. Face politică. E alegător în colegiul I și membru influent (!) în grupul din care face parte. Și nu vè mirați, e drept, căci puțin noroc, dacă aveă era să ajungă și *deputat!* Și-a pus candidatura la colegiul al 3 de Covurlui. Dar norocul i-a întors spatele de astă-dată. Și câte alte n'a mai încercat. Așa e firea omencască, să opintește tot-d'auna după celca oprite. Ș'apoi, zice el, cine nu cearcă, nu pătește. Apoi norocul face și omu. Ce cinste mare ar fi fost pe tot neamu lui, când ar fi mers la Cameră. Ah! nici acum nu 'i iese din inimă necazul. Speră, că *va ajunge*. Hrănit cu aceste dulci ilusii, într'o zi se trezește că inimicii în viitoru-î o *soarte amară i-añ pregătît*. Aũ să 'l dea jos de pe catedră, unde, fără știrea lui D-zeu, și din eroare de vocațiune s'a strecurat. Catedra lui e pusă la concurs. Și pentru a concura numai, se cer titluri ca de acelea, licențiat în matematici sau ce mai știu eu, dar pentru a o obține să cere științe, nu dogme, și el s'ermanul de unde se aibă măcar una!

Își blestemă soarta, își afurisește părinții și pe toți accia, care l'a îndrumat pe calca popicji. Mai negru de cât neagra lui inimă, turbat de necaz și mânie, alergă, sbieară, se milogeste, cere ajutor, ingenunche, în fine mișcă și în dreapta și în stânga, doară... doară... bun e D-zeu și Maica Domnului. Dar totul e în zadar; căci termenul se apropie, concursul se va ținea. E mort, çistovit și slăbit de infernalul gând, care 'l tot muncește și-î spune, că va pierde.. catedra. De-odată aude că concursul s'a ținut. Ah! a sburat în înfinit; numai e între cei vii, și întocmai ca o pasăre sficioasă, vèzînd vèntorul, se aruncă în nisip și fie ce a fi de ea. Așa și el nici veste bună, nici rea nu vrea să auză! mai bine l'ar lua... *roagă cu însistență pe D-zeu* să 'l permute... la altă catedră. Dar, mare e D-zeu și mai meșter e dracu. Am zis, că are noroc, veți vedea, că are și acum mai mult noroc de cât minte. Știți ce e cu concursul? Lucru curios: nu s'a prezentat nici un concurent! Noroc și minune!

Dar fericirea e trecătoare zice el, de și sburdând și sărind de bucurie; concursul se va ținea odată și atunci: *vae victis!* Și va fi teribilă ziua aceea, când marele director va ordona slugilor sale să-i încuie porțile și să-i dea brânci, va fi ceva ucigător pentru Pitagoreanul nostru. Sperând, să sperăm. Și eu cred că va fi. Atunci inimicii și gurile rele vor fi astupate, limba-le ascuțită va tăia pe încet, și se vor mulțumi a zice: Sic transit gloria mundi!

Frate de dincolo.

PE DOUË ORI DOLIÛ

Tinără, abea în vârstă de 39 ani, moartea a fost neindurată cu ea, a secerat-o.

Și-a luat și dînsa sborul către Nirvana, după ce ne-a desfătat glasul ei de privighetoare în versuri de o frumuseță și de o forță rară la o femeie.

Ea acum zace înmormîntată la mănăstirea Văratec și înțepenit-a de veci dreapta ei, — ofelitu-s'a de veci figura ei. —

Și ce ne-a mai lăsat ca mîngăere?

Memoria numelui său și un volum de versuri afemeate și dulci, care cuprind într'un grai și sub o formă ușoară toată bucuria, toată durerea sufletului său.

«Familia» conține un portret bine executat al poetei moarte, dusă de vecic, să fie tovarășă stinsului poet, pornit în aurora vieții, ca și dînsa, pe căile lungi ale lumilor de-apoi.

Și iată ce mai ȳice «Familia» (la care colaborase din frageda ei tinereță):

«Abea sunt două luni, de cînd a murit Eminescu. Atunci „Veronica Micle” i-a dedicat *Lui*” cîte-va strofe, cari se 'ncece cu următoarele cuvinte :

Dac'ar da un mort din groapă pentri'un răsărit de lună
A sa liniște eternă, eū ași da de voc bună,
Toate razele din lună, toate razele din soare,
Să te pot uita pe tine, să simt sufletul că-mi moare.

«Acasta i-a fost cântecul de lebedă. Dorul din cântec s'a realisat iute. *La murit sufletul, i s'a stins viața, acum îl poate uita.*»

Al doilea doliu pe care 'l încercăm este moartea tinerului publicist „**Constantin Crișan**,” odinioară Redactor al «României Literare», săvârșit din viață în ziua de 3 August la Câmpul Lung, în vârstă numai de 25 ani.

Toată lumea, care a viețuit alături de el, a recunoscut în **Crișan** o inteligență, care făgăduia mult, din nenorocire moartea nu vru să ție 'n seamă accasta și-l răpi de timpuriu din mijlocul nostru.

Reproducem una din scrierile sale, publicată de mult în revista noastră și reproducem una din poeziile publicate, în «Revista Nouă», de regretata poetă Micle.

Un manuscris al lui **Crișan** s'a publicat de curind în «Românul», teza lui era despre „*Rolul Invățătorului în mișcarea culturală a unei țări.*»

LORD BYRON.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

OCHIUL LUI GAMBETTA

Iată ce ne povestesc De Wecker :

Era în primăvara anului 1867, într'o seară, pe când mă întorceam de la consultațiile ce dau la domiciliul meu la orele cinci, vădui doi domni, care se preumblau în fața casei mele.

Unul din ei îmi dîse :

»Scumpe confrate, te-am adăstat aici, pentru ca să ai buna voință de a ne primi îndată; 'ți presint pe un amic pentru care aş dori părerea d-tale.« Introdusei pe acești domni în cabinetul meu și după ce învitaiu pe bolnavul a se așeza în camera cea neagră alături de lampă, întreai pe confratele mei despre ce era vorba.

»O veți vedea foarte lesne, 'mî respunse dînsul și te rugăm a ne da părerea d-tale în cea mai mare sinceritate.«

Bolnavul, pe care 'l esaminaî, presenta în realitate o afecție din cele mai simple a fi recunoscută : partea anterioară a globului ocular, brăzdată prin vase dilatate, luase un volum așa, în cât pleoapele întinse nu puteau să acopere de cât cu dificultate acest organ. După o esaminare repede, mă adresai către bolnavul meu :

»Voesci să 'ți o spun curat? Ei bine, nu ai alt-ceva mai bun de făcut, de cât să te scapi de acest ochi, care nu numai că este pentru d-ta cauza unei supărări continue, dar mai espune încă pe cel-alt la un pericol ne-evitabil.

— Când? 'mî răspunse bolnavul.

— Cât se poate mai curînd.

— În ce zi.

— Marți, dacă o voesci (consultațiunea era într'o Vineri).

— La ce oră?

— La orele șecce.

— Te asept, fu scurtul răspuns ce 'mî dete. Nu putui să mă opresc de o surprîndere și esaminaî atueci cu atențiunea pe tînerul, care primea cu atâta sînge rece o operațiune la care nu consimte cine-va în genere de cât după multe esitațiuni.

Figura sa era plină de înțelegță și arăta energia caracterului; cuvântul era viu, repede cu un timbru armonios și cu un ușor accent meridional.

Aveam în fața mea pe Leon Gambetta; confratele care 'l însoțea era D. Fieuzal, ce 'l cunoșeam foarte bine.

Sunt cu totul de părerea d-tale, 'mă zise acesta din urmă; prin dificultatea ce au pleoapele de a înveli ochiul, rezultă, că la cea mai mică escitație, la cel mai mic esces de lucru, organul bolnav se irită, se înflamcă, devine dureros, determină cât-va timp întrebuintarea celui-alt ochi și ne temem chiar de o consecință. Informându-mă prin ce întâmplare perduse ochiul, bolnavul 'mă povesti, că fiind copil, intrase în atelierul unui turnător, și privind cu curiositate pe un lucrător, o uneltă scăpă brusc din mâinile acestui din urmă și 'i răni adânc ochiul drept. Cataracta traumatică, cu toate consecințele ei, determinase cu înecut enorma distensiune a ochiului supus esamenului meu.

Și dintr'o parte și dintr'alta hotărârea fu repede luată și mă gândesc că avusesem dreptate când dece ani mai târziu scriam în *Chirurgia mea oculistică*:

„Mai mult de cât ori care cunosc responsabilitatea ce 'și ia aici doctorul; căci o lipsă de hotărâre din parte'mă, ar fi putut da drumul unei iritațiuni simpatice la un personagiū care a jucat un rol politic din cele mai strălucite; iritațiune, care ar fi înrjurit foarte mult la destinele patriei mele adoptive.»

* * *

La ora precisă, însoțit de asistentul meu, doctorul Borel (din Rouen) intram în modestele apartament ce ocupa atunci Gambetta, în strada Bonaparte. Găsiu acolo pe doctorul Fieuzal, cu mai mulți amici veniți a asista la operațiune. Bolnavul se culeă cu hotărâre, și 'l supuserăm inhalațiunelor de eter. Avusei atunci o nouă surprindere, căci nu trecu un minut și bolnavul fu cu desăvârșire adormit. Operațiunea se petrece într-un mod foarte simplu și putu fi escutată cu cea mai mare rapiditate; — de și e vorba de ablațiunea unui ochi în formă de pară, cu lungimea sa normală îndoită și măsura aproape cinci centimetri în diametrul său antero-posterior.

Estrema repețițiune cu care bolnavul adormise mă pusese în mare mirare. Gambetta suportase primele sufocațiuni fără să arate spaimă, ce simte cine-va în debutul inhalațiunii.

Vindecarea se făcu iute și nu fu trebuință mai mult de trei zile pentru ca bolnavul să fie pe picioare.

În primele zile mă dusei regulat în strada Bonaparte și nu întârziiai să bag de seamă atenția aproape fanatică ce arătau împrejurul Junelui avocat numeroșii săi amici. Nu puteam să

înțeleg un ast-fel de devotament pentru motivul, că recomandasem bolnavului meu liniștea și tăcerea.

Împins de curiozitate, adresaî chiar această întrebare unuia din credincioșii săi tovarăși:

— Spune-mi, te rog, ce este acest Gambetta al d-vóstră, pentru care păreți a avea un adevărat cult; sunteți cu toate acestea toți tineri mai de aceeași ctate?

— Ah! 'mî răspunse dînsul, nu 'l cunoscî încă. dar vei vedea într'o di ce o să fie acest om! Puțin timp în urmă avusei și cî aceiași prevedere. În luna lui Septembrie 1867, dînd ochiul scos, — pus într'un lichid care întăresce — celui mai îndemănat ic istolog din acel timp în căutările anatomo-pathologice, profesorul Iwanoff, 'i dișei:

»Iată o piesă la care țin fórte mult; — este un ochiú de la un om chemat. — sunt fórte sigur — să joace un rol din cele mai importante, îngrijesce te rog fórte mult de dînsul.»

În fie-care an, reclamam profesorului Iwanoff, descripțiunea acestei piese.

Sunt acum doi ani de cînd el muri la Menton, unde se dusese să caute ajutorul unei cliime mai dulci de cît accia a țerei sale. Colecțiunea sa de sigur, a trecut în mâinele celui mai apropiat elev al său, ducele Charles de Bavaria, frate cu împărăteasa Austriei. Sunt acum autorizat a crede, avînd multe probe, că confratele nostru ducele, a luat lecțiunii de la maestru său, nu numai asupra oftalmologiei în genere, dar încă și asupra conservărei indefinite a pieselor oftalmologice; și este probabil să se audă odată vorbind de caracterele micrografice ale unui ochiú interesant astădi, din mai multe puncte de vedere.

* * *

Operațiunea ce practicasem lui Gambetta, făcu se înțelege să se nască între mine și el relațiuni ulterioare. Am diș, cât de mult mē pusese în mirare puterea fermecătoare ce avea Gambetta asupra acelora ce 'l înconjura. Primindu'l adesea la masa mea, se întâlnea cu oameni de opinii opuse, și era o plăcere să privească cine-va farmecul lui asupra tuturor. El avea memoria inimci la cel mai înalt grad. Păstrez cu dragoste o epistolă a sa avînd tipărit pe dînsa Corpul legislativ, cu data de 20 Iuliu 1870 adică, mai mult de trei ani de la operațiunea sa, și în care recomandându-mi un bolnav, el 'mî da semne de recunoștință în nisce termenî prea măgulitorî ce pot a le reproduce aci.

La începutul impresurărei Parisului, Gambetta mē ruga a mē duce să 'i vorbesc la ministerul de interne unde locuia, pe piața Beauvan.

»Fă'mi un serviciu, ȕise el; doctorul-șef al Quinze-Vingts și-a părăsit postul și am numit pe Fieuzal în locul său. Învață'l să trateze ochii și ceea ce trebuie să facă în noua sa pozițiune.»

Serviciul ce 'mi cerea Gambetta, 'mi pare că l'a făcut conșcincios de și eram departe, atunci, o mărturisesc, de a mă gândi că puneam ore-cum piatra la „*clinica națională*,” îndestrată de stat cu un venit anual de 50,000 franci. Și cum mi-ar fi venit ore această idee?

Căci a ridica într'un ospiciu, într'o casă de odihnă consacrată la câte-va ȕecimi de orbi absolut incurabili, o clinică oftalmologică cu sălile sale de operații, nu era ore, ca să ȕic așa, a ridica o maternitare într'un cimitir?

O calitate mai cu seamă prețioasă pentru confraternitatea noastră, ce posedă la cel mai înalt grad Gambetta, era că, puindu-și pe drept său pe nedrept încrederea într'un doctor, i-o păstra până la moarte.

Cu drept cuvânt s'a ȕis că afară de mai multe asemănări cu Mirabeau, avea și pe aceasta. În acești din urmă ani, cu cât Gambetta atîngea somitățile puterii și ale popularității și cu cât devenea mai dificil, pentru acci ce nu erau amicii săi intimi, a fi văȕut, cu 'l văȕui mult mai rar; dar un episod de clientelă mi-a probat, că încrederea sa în mine nu se schimbase de loc.

«Nu este ore adevărat, că fidelitatea statornică pentru un doctor «și o încredere nestrămutată în el, sunt adesea lotul înaltelor inteligențe și a inimelor celor mari?»

«Inteligența 'i ajută a alege, inima a 'i face nestrămutați.»

MARIA CHABUDIANU.

MIHAIL EMINESCU

Mihail Eminescu nu mai este.

Cel mai mare poet român a murit în casa de alienați. Pro-metheul, care a purtat în sufletu-i scânteia creatoare a căzut prada nebuniei.

Geniul și nebunia!

Cât de isbitore ar părea contradicțiunea, pe atât de îngust se confund liniamentele, Lenau și Eminescu, așa de intim înrudiți prin spirit și destin, s'aუ pierdut în lumea transcendentală ne mai regăsind drumul în această lume de banalitate și de nimicuri.

Națiunea românească pre târziu a pus doliu după iubitu-i fiu. Ea era ținută să o facă, când el era încă în viață, când prea mândru pentru a se calici, prea idealist, pentru a se înjosi, purta miseria cu sine din an în an. Departe de a fi mister, amicii se sciură despre aceasta și puține au putut face, adversarii și invidioși — o! aceștia scriu articole lungi și simulează compasiune cu marele poet care i-a întunecat pe când trăia și care i-a întrecut în strălucire.

Și la ce, la ce servește toată fraseologia care intenționează numai de a pune în relief pe panegiric? Nefericitul poet a pre-sintat-o, a prezis-o în una din mărețele satire:

Orî să vie pe-a ta urmă în convoi de 'numorméntare,
Splendid ca o ironiă, cu priviri nepăsătoare;
Ear deasupra tuturoră va vorbi vr'un mititel,
Nu slăvindu-te pe tine — lustruindu-se pe el —
Sub al numelui teb umbră.

Și dacă D-l *Hasdeu* însuși se coboară din pedestalul nemuririi sale academice până la o pagină încadrată în negru despre poetul *decedat*, la ce servește ôre defunctului? De ce n'a căutat eruditul academician să procure *muritorului* Eminescu un loc de onore alături cu D-sa sau cel puțin un premiu pentru acele admirabile poezii scrise cu atât de multă maestrie, într'o limba atât de perfectă? Câte lucrări fără valere n'au fost premiate de către academia română? Dar cum țice Goethe în »*Vest-oestlicher Divan*« pe care D-l Hasdeu 'l citează cu atâta predilecțiune:

Când altora dăm onoare
Noi pe noi ne degradăm.

Din »*das literarische Rumänien*«.

OSVALD NEUSCHOTZ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RIME LA UN AMIC.

Nu-ți mai tulbura gândirea cu nimicurile-aceste,
 Nu știi tu că de când lumea, dragostea e o poveste?
 De-o audți a decea oară, dulce-ți sună în ureche,
 Ți se pare că e nouă, de și știi că este veche.
 Și pe clina 'nchipuirii lunecând fără de voce,
 Rătăcesci, așa, departe și simțesci că anevoe,
 Te mai poți întoarce iară la perduta-ți nesimțire,
 Când erai cu sînge rece la ispite de iubire,
 Când cu-o ironie-amară, răspundeai la orî și cine,
 Îți vorbea cu 'mpătămire de amori-ți pentru tine;
 Și cu inima ușoară tu treceai prin astă lume,
 Nelegat fiindu-ți gândul, nici vieța de vr'un nume.
 Astăzi prismele iubirei ți-au întunecat vederea;
 S'ă schimbat în juru-ți toate și tu ți-ai schimbat părerea.
 Unde-ți este 'nțelepciunea ce-o aveai în alte vremuri?
 Când îți dăc să fii cu minte, de ce plîngi și de ce tremuri?
 Nu știi tu că de când lumea, dragostea e o poveste?
 Nu-ți mai frământa gândirea cu nimicurile — aceste!

Veronica Micle.

CU TRAMVAYUL

(Urmare).

În stânga cocoanei era un domn bătrîn, cu acrul nu tocmai stupid, dar foarte posomorît. Mai departe un tînăr, foarte spilcuit, 'și ținea picioarele țepene, îndreptate înainte, probabil ca să nu se facă cute pe pantalonii cei noii:

Domnule, zise cocoana Smărăndița adresându-se celui d'întăiu și uitându-se cu jind la dublul său loc, pare-mi-se, calitatea mea de femece, politeța d-tale, cuviința... mi-ar da unele drepturi....

— Mă rog, mă rog, — răspuse interplatul — în tramvay nu sunt nici calități, nu e nici politețe, nici cuviință, ci numai locuri; eu am p'al meu și nu'l voi da nimenui.

Tarde venientibus ossa -- ripostă un tînăr, care ținea să scoată la lumină calitatea sa de student, pe care, d'alminterca, cu mare greutate te-ai fi decis se i-o dai.

— Ai dreptate, politeța, mai ales, trebuie să recunosc că lipsește zise cocoana Smărăndița, blestemându-și inspirația ce avusesse să asculte de copilul ei.

— Dacă d-na nu ar găsi îndrăzneț din parte-mi, ași ruga-o să ocupe locul meu — zise tînărul d'alături, ridicându-se cu tact și salutând cu măsură, tocmai ca o figură de ceară de la muzele de curiozități, care esecută mișcări frumoase, sub presiunea unor resorturi bine așezate.

"Ţi mulțumesc d-le.

Și cocoana Smărăndița se așeză în locul părăsit de politicianul

tînăr, înghesuindu-se cât putu mai mult ca să facă loc d-șoarei Kety.

Fără îndoială, era rău că se luase după mintea fetei; fu nevoită să sufere obrăsnicia, ipopotamului aceluia? — S'o spunem în paranteză, că era foarte promptă și ingenioasă în materie de porecle. — Dar noroc că s'a găsit un tînăr bine crescut; da, în adevăr, noroc! ce ar fi făcut dacă nu s'ar fi găsit el? Oprea tramvayul și se da jos; dar jos... era praful și țerina care deja o făcuseră să simtă, că și ele, de și zilnic călcatе sub picior, pot însă să fie teribile. Da, da a fost prea delicat tînărul; ș'apoî delicatetea, nobleța animei, nu e oare apanagiul sufletelor tinere? adevărul e că cei tineri, de multe ori n'aū alt ceva; cum era studentul acela care trimisese să ceară pe Kety! Auzi îndrăsnicală! putea foarte bine să fie delicat, nobil cu sufletul, dar asta nu era de ajuns! Atât mai rău pentru el dacă avea numai atât.

Și cu aceea ușurință de a-și schimba cursul gândurilor, caracteristică femeilor isterice, și aduse aminte de — *Tarde venientibus ossa* — al nespălatului din fundul vagonului; nu știa latinește, dar era destul de femee ca să nu simtă că acele vorbe erau o impertinență; se indignă; și în mijlocu tăcerii, neobișnuite dar esplicabile, ce domnea în momentul acela în vagon, esclamă destul de tare, și destul de clar.

— Cine se bagă în țărițe, 'l mănâncă porcii!

— Fii liniștită d-nă, ripostă d-nul cel moros, ipopotamul, după modul de exprimare al Coroanei, — pe d-ta nu te mănâncă nici porcii...

Un rîs obrasnic, făcu să tremure noriī de fum de tutun ce formaū, ca de obiceiū, atmosfera vagonului.

— Trebuie să fii un porc foarte scărbos d-ta — zise tînărul schimonosindu-și, cu contractări musculare ale fetei, privirea sa necespresivă și imobilă.

Un rîs egal acculesc această bravadă cu două înțelesuri; ofensatul fu silit — de opinia publică — să se mulțumească cu platonica satisfacție de a se strămba și el, la rîndul lui.

Tramvayul se opri. D-na Smărăndița cu d-șoara se scoboriră; tînărul găsi de cuviință să nu-și părăscască protegiatele.

Se scoborî dar imediat; cu pălăria în mână și cu acru cel mai respectos, conduse la o mică distanță cu cuvintele:

— Dacă ași fi așa de fericit să vă pot fi de folos în ceva... vă rog să nu mă menajați.

Asta încântă pe cocoana Smărăndița. Era în adevăr prea mult.

Impărtăși, tot pe franțuzește, ficei sale reflecțiunile ce făcea; tînărul și pusese mâinile la urechi.

— Dar ce faci, d-le.

— Vai! știu franțuzește și... sunt modest.

În timpul acesta, tramvayul se depărta și cucoana Smărăndița, care 'l oprise tocmai în dreptul casei sale, măi aruncă o privire mâniaoasă asupra-î și intră înăuntru, bine-cuvîntînd de astă-dată pe momăele fără mustăți, cum le zicea ea, adică birjarii.

D. Constantinescu.

MIHAIL EMINESCU

Intr'o viață sbuciumată, plină de cele mai crude decepții, cine să talmăcească starea sufletului lui când plângea așa de trist:

Târzie toamna e acum
Se scutur frunzele pe drum
Și lanurile sunt pustii...
De ce nu'mi vii, de ce nu'mi vii?

Totul în jurul tău, era pustiu. Dar, gândirea ta fără de margini, dar, inima ta caldă cu porniri generoase, nobile și sfinte, 'mi aduc neconținut aminte:

Eară noi? noi epigonii?... simțiri reci, harfe sdrobite,
Mică de țile, mari de patimi, inime bătrâne-urâte,
Măști rișide puse bine pe un caracter inimic;
Dumnezeul nostru: umbra, patria noastră: o frază,
In noi totul e spoială, tot e lustru fără bază;
Voi credeți în scrisul vostru, noi nu credem în nimic...

O vreme, ai trăit între ai tăi, aproape necunoscut — hulit și defăimat. — Și tot nu voiaș să te scie, când le spuneai așa de rece:

Și cât de mult îmi pare rău
Că nu mai sufer încă.

Și în aceste svârcoliri supa-omenesci n'ai uitat nici *de dânsa*; și îi spuneai, ars de o neînfrînată patimă:

Căci te iubcam cu ochi păgâni....

Și plin de suferinți,

Ce mi-î lăsară din bătrâni

Părinții din părinți.

.
.

Și dacă mulți din ai tăi, n'au vrut să te cunoască, lacrimile lor, sunt zadarnice, ele nu pot să le ștergă, — rușinea — ce le pătează obrajii; iar fruntea lor în zadar va asuda; în zadar se va încreți — oprobriul — ca o pată neagră, le va fi săpată pe dânsa, cât vor trăi.

Iar tu, cu sufletul tău generos, cum te-ai desprețuit aci, și din înălțimi privește-î cu milă.

Căci:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gurile rele au amuțit.

Eminescu se ridică falnic peste munca sa gigantică.

De acum, va trăi cât lumea.

Căci: eterne rămâne-vor scrierile sale, în care a știut cu o negândită măiestrie să-și arate adinca și uriașa sa suferință și pesismul său amar, producând grandioase și celebre creațiuni poetice, ce vor eternisa o epocă de aur, în avântul nostru literar.

Și scutura-se-vor necontenit în freacățul lor cel trist vara, frunzele de tei pe mormântul lui, iar iarna, crăcile goale i-or lovi cu sgomotul lor strident — cenușa lui cea sfântă.

Ci noi — ceștia, ce l'am cunoscut și l'am admirat și l'am iubit, să-î trimitem: lacrimi calde de neuitare.

Dr. CHRISOCEFALE.

Târgu-Frumos, Iunie 1889.

PATIMA AURULUI

Era grozav să privești acea femeie uscată ca un schelet, cu căutătura sinistră, care ducea o viață retrasă și misterioasă în coliba ei situată la extremitatea cea mai depărtată a satului.

Ai fi crezut că ai a face cu o bătrână fermecătoare, atât de adânc exprima întreaga ei ființă, o nestrămutată determinare către o țință hotărâtă; dar nenorocita femeie suferea de iluziunea aurului și starea ei sinistră se datora cercetării aproape smintite după o comoară ce își închipuia că trebuie să fie ascunsă sub parchetul smolit al camerei sale.

O licărire fosforiscentă, ce din când în când îi se arăta pe pământul camerei, nu o lăsa pace.

Era convinsă că în modesta ei colibă se afla o comoară.

Cerceta mereu, scormonea pământul — azi aici, mâine colo, și când după deșerte trude nu găsea nimic și zicea în sine cu siguranță, că comoara fuge de densa și se ascunde mai departe sub scoarța pământului, până ce va găsi acea legendară iarbă a fiarelor, care s'o fixese în loc cu magica ei putere.

Cu timpul devine trasă ca un schelet și toată ființa ei degradată de suferinți morale ia o înfățișare care te sperie.

Oh! Mi aduc aminte că priveam cu groază în căutătura ei licărindă și inconstantă care rătăcea vagă și fără conștiință în giurul ei.

O ved încă în fața mea cum rătăcea în neștire cu figura ei cea contractată de crunte sbuciumări sufletești, cu buzele încheștate întocmai ca niște zăvoare ursite să nu se deschidă nici odată pentru a nu lăsa să scape un singur cuvânt, care să trădeze muncile prăpăstioase ce îi transformă viața într'un infern.

Nu era de cât o stafie ca corp, și un monstru ca suflet.

Dar fiind-că mi'aduc aminte de suflet, mă întreb că ce Dedal obscuro și incurcat trebuie să domnească în intelectualitatea acestei flinte?!

Nici un simțiment umanitar, nici o pornire omenească nu mai încap în acest suflet căzut și degradat.

Părea că în interiorul acestei femei era noapte întunecoasă în care tot ce se numește sentiment doarme adâncit în letargie; numai o singură dorință sacrilegă, o poftă murdară și decăzută domină simțurile ei revoltate.

Era setea turbată d'a pune mâna pe comoară.

Nu numai vederca licăririi fosforiscente îi confirma existența unei asemenea comori, d'era încă și zisa unora și altora că acolo

unde e clădită coliba ei solitară, și'ar fi ascuns odinioară un avar bogat grămezile sale de aur.

Acolo ca stă de secole și o jurisdicțiune supremă a blestemat'o să fie veșnic de negăsit, veșnic arătătoare însă neamului omenesc ca să aprinză poftă nesățioasă în sufletul mic al acelor ca aleargă după grămezi de argint, făcând ca speranțe d'aurite să'l rătăcească într'o lume de iluziuni fabuloase.

Oh! Ea, această bătrână turbată de pofta aurului, de câte ori n'a văzut ca această lumină albasră efemeră jucând caprițioasă când ici, când colo în cuprinsul colibeii sale.

De câte ori nu i'a apărut ei ca o lumină magică strălucind cu vociune în fața ochilor ei și apoi, când voia s'o fixese cu privirea, disparea d'odată într'un întuneric infernal, nelăsând nici o urmă din fantastica ei aparițiune.

Dar așa a ursit'o fatalitatea ca să fie în veci de ne atins până ce acela s'o fixese, care va aduce iarba fiarelor.

Nenorocita, ca știe secretul; ca știe voința spiritului infernal, și se trudește în sine cu poftele mârșave și cu frământările deșerte cum să satisfacă voința necuratului.

Ziua rătăcește fără preget culegend fire de iarbă din întinsele câmpii din prejurime, sperând că va găsi un fir care să zdrobească farmecul.

Noaptea, ea revine în coliba sa, mănătă de pasiune spre a contempla earăși și carăși aceea lumină efemeră și caprițioasă, cercând în deșert puterea plantelor ce le-a cules.

Dar inconstanta înflăcărare nocturnă fuge necontentit din fața privirilor ei avide, pierzându-se în licărirea ei nălucitoare.

Câte odată se repede turbată din loc în loc după lumină, până ce zdrobită de oboseală se rostogolește la pământ.

Atunci suspendă de odată urmărirea ei smintită, odihnindu-se câte-va ore, pentru ca în curând să reînceapă nebuneștiile ei cercetări.

Intinsă pe pământul dres al colibeii, ea geme adânc și fioros; privirile ei stinse licăresc sinistre în tenebrele nopții.

Dar această stare durează puțin timp; în curând ea va reîncepe zadarnica ei cercetare și frământările ei sacrilege.

Tot ducând'o ast-fel zi și noapte, tot alergând după această chimera grozavă, într'o noapte de toamnă când părea a fi fixat lumina magică a comoariii, ea se aruncă cu mâinide avide asupra'i, dar puterile o părăsiră și lăsându-se a cădea pe pământ, se confundă pentru tot-d'auna în somnul atât de trebuincios al morții.

Ast-fel, am văzut espirând aceea ființă nenorocită în a cărei conștiință ardea o poftă sacrilege, care făcuse din viața ei o existență desprețuită de toată lumea.

Constantin Crisan.

Director-Proprietar Ed. M. Adamski.

